

practice, available online in asynchronous courses, to meet the requirements of student-centered learning.

References:

1. Arifani Y., Wijayantingsih T.D., Budiastuti R.E. Blended Learning in English for Specific Purposes (ESP) instruction: lecturers' perspectives. *CALL E-Journal*, 21 (2), P. 204-219. Available from: https://www.researchgate.net/publication/347637290_Blended_Learning_in_English_for_Specific_Purposes_ESP_Instruction_Lecturers%27_Perspectives#fullTextFileContent [accessed Sept 20 2024]
2. Cacault M.P., Hildebrand C., Laurent-Lucchetti J., Pellizzari M. Distance Learning in Higher Education: Evidence from a Randomized Experiment. *J. of the EEA*, 19, (4), 2021. P. 2322–2372. Available from: <https://academic.oup.com/jeea/article/19/4/2322/6067382> [accessed Sept 20 2024]
3. Digital citizenship education handbook Being online Well-being online Rights online. Council of Europe Publishing, January 2019. 20 p.
4. Donesch-Jezo E. English for Specific Purposes: What does it mean and why is it different from teaching General English? Conference: Confluence IIAt: Tulsiramji Gaikwad-Patil College of Engineering and Technology, Nagpur, India. Available from: https://www.researchgate.net/publication/308914571_English_for_Specific_Purposes_What_does_it_mean_and_why_is_it_different_from_teaching_General_English [accessed Sept 20 2024]
5. Giráldez V A., Sanmiguel-Rodríguez A., Álvarez O.R., Navarro-Patón R. Can Gamification Influence the Academic Performance of Students? *MDPI Open access Journals*. Available from: <https://www.mdpi.com/2071-1050/14/9/5115> [accessed Sept 20 2024]
6. Savvidou C. Feedback given, feedback received: lessons from a distance learning course March Conference: International Conference on Education and New Learning Technologies Available from: https://www.researchgate.net/publication/318706636_FEEDBACK_GIVEN_FEEDBACK_RECEIVED_LESSONS_FROM_A_DISTANCE_LEARNING_COURSE [accessed Sept 20 2024]
7. Simonson M., Zvacek S.M., Smaldino S. Teaching and Learning at a Distance: Foundations of Distance Education. 7th ed. Charlotte, North Carolina: IAP, 2019. 335 p.

Компетентність в аудіюванні як складова іншомовної комунікативної

компетентності студентів

Приходько С.О.

*к. пед. н., доц., доц. кафедри іноземних мов
Харківський національний автомобільно-дорожній університет
м. Харків, Україна
e-mail: morga.n.sa92@gmail.com*

Вдосконалення іншомовної підготовки майбутніх фахівців будь-якої спеціалізації є актуальним напрямом розвитку освіти в Україні. Головними

причинами цього є динамічний розвиток інноваційних технологій, процеси всесвітнього розвитку інформаційно-комунікативної сфери, залучення все більшої кількості фахівців до здійснення міжнародних науково-технічних і культурно-ділових зв'язків, загальноєвропейські вимоги єдиного простору вищої освіти, вимоги вітчизняних професійних стандартів тощо.

Поняття «іншомовна комунікативна компетентність», формування якої є головним завданням навчання іноземної мови студентів, складається з кількох взаємозалежних видів мовленнєвої діяльності, субкомпетенцій: читання, письмо, говоріння та аудіювання. Особливу значимість серед субкомпетенцій має компетентність в аудіюванні, що передбачає здатність сприймати та розуміти на слух смисловий зміст повідомлень і текстів. Традиційно у вищій школі навчання перекладу та читанню іноземною мовою часто переважає над іншими видами діяльності. Але зазначимо, що оволодіння іноземною мовою, розвиток мовленнєвих навичок здійснюється здебільшого через слухання, а тому аудітивна субкомпетенція, хоча вона й викликає в студентів найбільші труднощі, повинна бути розвиненою краще за інші.

Характеристиками аудіювання як рецептивного виду навчальної діяльності є повнота, точність і глибина розуміння, об'єм вилученої інформації, темп сприйняття й обробки інформації, ефективність та адекватність [2, с. 29]. Науковці співвідносять аудіювання з фундаментальними вміннями, відносять його до розряду активних розумових процесів, оскільки аудіювання спрямовано одночасно на сприйняття, розпізнавання і розуміння нових мовленнєвих повідомлень [1, с. 35], передбачає концентрацію уваги, творче комбінування навичок у процесі об'єднання інформації, що надходить під час отримання повідомлення зі слухового, артикуляційного, зорового джерел та активне застосування навичок у різних ситуаціях. Саме тому аудіювання є важким для освоєння і вивчення. У ході аудіювання слухач виконує складну перцептивно-мнемонічну діяльність і розумові операції аналізу, синтезу, дедукції, індукції, вгадування сенсу; порівняння, протиставлення, передбачення, абстрагування,

сегментування мови, конкретизації. Тому успішність аудіювання визначається як об'єктивними, так і суб'єктивними факторами. Оволодіти аудіюванням – значить досягти інтеграції слухомовленнєвих навичок і лексико-граматичних навичок рецептивного характеру. Саме тому викладачеві іноземної мови так важливо усвідомлення специфіки аудіювання та методик його навчання.

Складність аудіювання як компонента іншомовної комунікативної компетенції передбачає трудомісткий процес навчання цьому виду мовленнєвої діяльності. Саме тому при використанні різних методик навчання аудіюванню необхідно враховувати труднощі, що виникають у ході цього процесу. Ці труднощі можуть мати як об'єктивний (умови аудіювання, індивідуальні особливості джерела мови чи матеріалу, що сприймається тощо), так і суб'єктивний характер (психо-фізіологічні та змістовно-мовні). До психо-фізіологічних труднощів можна віднести неуважність, емоційний стан, тривожність, низький рівень розвитку пам'яті, мовного слуху, відсутність мотивації. До змістовно-мовних, що здебільшого обумовлені недостатнім рівнем володіння мовою, відносять фонетичні (невміння виявляти словосполучення в мовленнєвому потоці, нездатність визначити смислові зв'язки між реченнями тощо), лексичні (обмежений словниковий запас, не вміння студента розрізняти багатозначні слова і т. ін.) та граматичні труднощі, пов'язані з формою будови іноземної мови (аналітичною в англійській, французькій мовах та синтаксичною у німецькій).

Першим кроком викладача у процесі навчання аудіювання студентів для допомоги їм у подоланні психічних і лінгвістичних складнощів є підвищення мотивації для оволодіння ними цим видом мовленнєвої діяльності. Наявність мотивації студентів, тобто їх готовності слухати аудіодискурс, призводить до загострення мовного слуху, концентрації уваги, підвищення зацікавленості в отриманні інформації, стимулює подолання «бар'єру страху». Якщо студент відчуває потребу слухати, він здатний до максимальної мобілізації свого психічного потенціалу, а саме: загострення мовленнєвого слуху, підвищується

чутливість органів сприйняття, підвищується уважність та інтенсифікуються розумові процеси.

Почати треба з формування уявлення про те, який аудіоматеріал необхідно буде слухати. Це уявлення сприятиме включенню механізмів сегментування мовленнєвого ланцюга та оперативної пам'яті, активізації фонових знань, тому що навіть достатній рівень володіння мовою не завжди може забезпечити належний рівень розуміння аудіоповідомлення. Також важливим елементом є здатність студента «передбачити» вірогідний розвиток подій, саме це сприяє кращому сприйняттю і розумінню інформації.

Текстовий матеріал для аудіювання повинен бути автентичним, наближеним до реальної ситуації спілкування, що значно підвищує мотивацію та ефективності навчання аудіюванню. При відборі та організації адитивного матеріалу професійного змісту необхідно дотримуватися принципів автентичності, інформаційної та комунікативної значущості, достатності та цікавості інформації, врахування мовної посиленості, предметно-змістовної складової та адекватності обсягу повідомлення психічним можливостям студентів.

Безумовно, сприймати текст з аудіовізуальних (наочність, поєднана зі звуковою інформацією) джерел значно легше, ніж з аудітивних (тільки звукова інформація, без зорової опори). Це теж створює певні труднощі у процесі аудіювання. О. Тарнопольський наполягає, що аудіювання із зоровими опорами дозволяє збільшити смислову і мовну складність аудіотексту, інтенсифікує розвиток рецептивних мовних навичок і умінь, розширює рецептивний словниковий запас, особливо на початкових етапах навчання [1, с. 132].

Розвиваючи аудітивні навички у процесі професійно-орієнтованого навчання іноземної мови, необхідно ставити студента в такі умови, у яких він повинен буде стикнутися з певними труднощами у мовному спілкуванні. Задачею викладача на початковому етапі є відбір і обмеження їхньої кількості у залежності від рівня володіння іноземною мовою студентом, а потім

поступове їх збільшення до рівня сприйняття аудіотексту в природних умовах. Отже, спочатку професійно-орієнтовані аудіотексти повинні бути спрямовані на розуміння основного змісту, загальної ідеї тексту та містити мінімальну кількість незнайомої лексики, у цьому випадку не потрібно вводити нові слова перед прослуховуванням, але важливо, щоб студенти могли здогадатися про їх значення з контексту. На заключному етапі навчання результатом аудіювання здебільшого є повне розуміння аудіоматеріалу.

Реальні умови викладання такі, що здебільшого навчальні групи є неоднорідними за рівнем володіння студентами іноземною мовою, тому ми рекомендуємо диференційований підхід до навчання аудіюванню. Наприклад, для полегшення сприйняття іншомовного дискурсу студентами з низьким рівнем володіння мовою можна організувати попереднє читання початку (першої третини) аудіоповідомлення, що стимулюватиме «мовленнєву здогадку» та допоможе студентам сприйняти повний аудіотекст. Для ефективного розвитку аудітивних навичок необхідно послідовне здійснення усіх етапів аудіювання, дотримання відповідності аудіоматеріалів і способів роботи з ними рівню володіння студентами іноземною мовою, комунікативна спрямованість навчального процесу.

Основоположною умовою успішної дидактичної організації навчання професійно-орієнтованого аудіювання є створення і використання в навчальному процесі комплексу вправ. Усі вправи можна поділити на два типи: підготовчі (мовні) та аналітико-синтетичний (мовленнєві). Підготовчі вправи спрямовані на позбавлення труднощів психічного (мотиваційно-спонукальні), лінгвістичного характеру, зосередження уваги на сприйнятті змісту (наприклад, прослухати ряд ізольованих слів, запам'ятати і відтворити з них ті, що належать до однієї теми; прослухати дві-три короткі фрази та поєднати їх в одне речення; спираючись на ключові слова чи зображення, спрогнозувати, про що буде йти мова у тексті; проаналізувати заголовок тексту). Мовленнєві вправи розвивають уміння сприймати повідомлення за умов, наближених до природнього

мовленнєвого спілкування. У якості мовленнєвих вправ ми пропонуємо використовувати, наприклад, такі: визначити вірні/невірні твердження; виконати завдання з множинним вибором відповіді; виділити структурно-семантичні компоненти тексту, визначити ключові слова в кожному компоненті; усунути пропуски в розумінні інформації за рахунок прогнозування на рівні тексту; поділити аудіотекст на змістові частини і визначити головну інформацію в кожній з них; прослухати текст та сформулювати розгорнуті відповіді на запитання до його змісту.

Використання вправ, що призначені для студентів, які мають високий рівень володіння іноземною мовою (скласти анотацію; дати оцінку прослуханого; визначити точку зору автора на проблему, що обговорюється; привести аргументи/контраргументи до основної тези аудіотексту) дозволяють включити аудіювання тексту в діяльність, пов'язану з розвитком інших мовних умінь і навичок, формуванням критичного мислення студентів, а саме: будувати висловлювання, метою яких є вираз власних поглядів на ту чи іншу проблему, здійснювати різні види перекладу аудіотекста.

Для ефективного розвитку навичок аудіювання необхідним є правильний відбір текстів, забезпечення високої мотивації до вивчення іноземної мови; дотримання природних обставин сприйняття мовлення на слух; системний характер навчання, методично виважена система вправ тощо.

Література:

1. Тарнопольський О.Б., Кабанова М.Р. Методика викладання іноземних мов та їх аспектів у вищій школі: підручник. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2019. 256 с.
2. Brown Gillian. Listening to Spoken English. London : Longman Group, 1990. 178 p. URL: http://ito.vspu.net/konference15/15_11/Knux.pdf.